

Pierre Antoine du Pui (1785-1838) keldergraf 91, vak A

Personalia

Geboren: 27 juni 1785 te Kampen

Zoon van: Meinard Simon du Pui en Martha Digna Balkman

Gehuwd met: Marianne Louise Bucaille op 4 maart 1818 te Leiden

Overleden: 5 augustus 1838 te Leiden

Begraven: 9 augustus 1838 te Leiden

Samenvatting

Du Pui wordt in 1785 te Kampen geboren. Op zesjarige leeftijd verhuist hij met zijn ouders naar Leiden, waar hij tot zijn vroege dood in 1838 zal blijven. Hij wordt in 1811 gemeentesecretaris van Leiden.

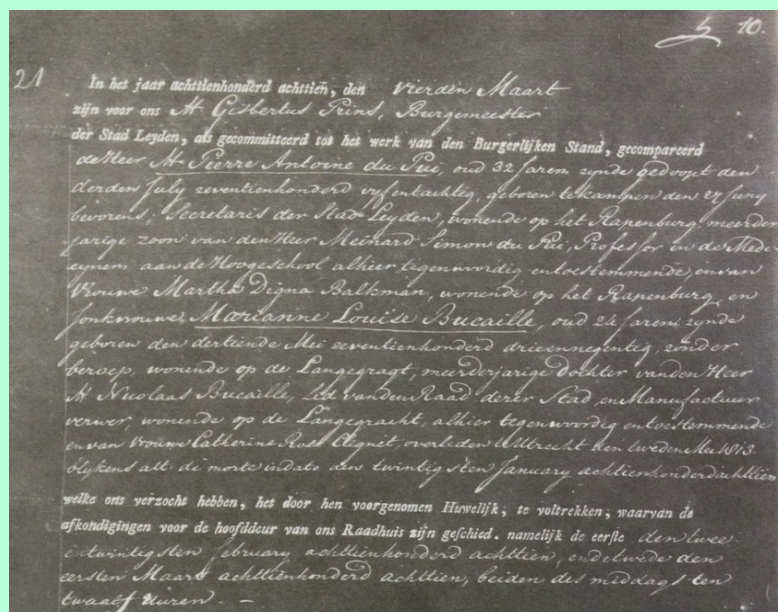
Na zijn dood blijkt dat hij, geholpen door twee ambtenaren, veel geld achterover heeft gedrukt. Het verduisterde bedrag bedraagt f 150.000,-. Nadat de verantwoordelijke personen een deel hadden terugbetaald, bleef er nog een schuld van f 100.000,- over. Dit bedrag werd anoniem geschonken. Men dacht door koning Willem I, maar later bleek dat het schatrijke raadslid Diederik van Leyden de gulle gever was.

Volledige versie

Pierre Antoine du Pui wordt op 27 juni in Kampen geboren als zoon van de stadsmedicus Meinard Simon du Pui en Martha Digna Balkman. Als zijn vader in 1791 tot hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden wordt benoemd, verhuist het gezin naar de Sleutelstad.

Op 6 maart 1811 wordt Pierre du Pui, ten tijde van burgemeester Heldewier, tot gemeentesecretaris van Leiden benoemd. Daarnaast is hij tevens belast met de financiën van het pesthuis, de trekvaarten, een viertal hofjes en enkele studiefondsen.

Op 4 maart 1818 huwt Pierre Antoine met Marianne Louise Bucaille. Het echtpaar gaat op de Breestraat wonen en krijgt vijf kinderen:

Huwelijksakte

Nicolaas Pierre (27-12-1819), Cathérine Marie Louise (01-11-1821), Rosalie Célie Jacqueline (17-01-1823), Meinard Simon (16-03-1829) en Jean Corneille (21-08-1832).

Op 2 augustus 1838 wordt de gemeentesecretaris plotseling ernstig ziek. Drie dagen later overlijdt hij. Men schudt alom meewarig het hoofd. Du Pui is nog maar 53 jaar en heeft zijn ambt gedurende 26 jaar tot ieders tevredenheid vervuld.

Direct na de begrafenis blijkt echter dat er vanaf 1813 op forse schaal geld achterover is gedrukt. Als ambtenaar Montagne en de wethouders Du Rieu en Van Hoorn de zaken van de overleden secretaris nagaan, komt aan het licht dat jarenlang malversaties zijn gepleegd en dat de stedelijke rekeningen vervalst zijn.

In het jaar een duizend acht honderd acht en dertig,
den zuiden der maand Augustus des voor middags ten voort voort
ure, is voor ons Wethouder der Stad Leyden, als gecommiteerd tot het
werk van den Burgerlijken Stand derzelve Stad, verschenen M. Jean
Cornéille Smeuvel oud negenenveertig jaren,
particulier, wonende op de Brede straat, Wijk No. 291 en
M. Jan Godfried Coster, oud tweenenveertig jaren,
Zakhandelaar, wonende te Amsterdam, Wijk No. —
welke ons verklaard hebben, dat op den vijftien Augustus acht honderd acht en dertig, om voormiddag ten half vooren ure, in het huis op de Brede straat,
Wijk No. 298 overleden is de M. Pierre Antoine du Pui,
Reeder der schip van den Nederlandschen Leeuw, Secretaris der Stad Leyden in Hoofden,
geboren te Kampen oud ruim drie en vyftig jaren,
gewoond hebbende in voornoemd huis, echtgenoot van M. Marie Louise
Smeuvel, zoon van vyftien den Hoogheeraar Meinard Simon du Pui,
en van M. Marthie Digna Balkman, wonende o thier —
En hebben de declaranten, na gedane voorlezing, met ons geëykend

J. C. Smeuvel *M. J. G. Coster*
P. van Alben

Overlijdensakte

Een onderzoek in de kas van de stedelijke ontvanger, jonkheer Leopold van Puttkammer bevestigt dit niet alleen, maar het blijkt tevens dat de overleden secretaris ook met diverse fondsen heeft geknoeid. Hieraan zijn de klerken Casper Seyn en Jan Christiaan Backer medeplichtig.

De gepleegde fraude bedraagt anderhalve ton, meer dan een halve jaarbegroting. Seyn en Backer worden opgepakt en voor de rechtbank gebracht. Beiden worden veroordeeld tot hoge boetes en gevangenisstraffen. Bij Backer blijkt niets te halen te zijn. Seyn verklaart zich bereid afstand te doen van al zijn roerende en onroerende goederen. Hij heeft onder andere een grote collectie kunst en rariteiten. Deze worden in het openbaar verkocht en leveren f 22.000,- op. Seyn gaat voor zes jaar de gevangenis in, Backer voor tien jaar.

De weduwe Du Pui geeft een schadeloosstelling van f 10.000,- en gemeenteontvanger Van Puttkammer, die grote nalatigheid wordt verweten omdat hij de gemeentesecretaris vol vertrouwen zijn gang heeft laten gaan, betaalt f 17.000,-.

Ook stadsarchitect Van der Paauw wordt publiekelijk bij de zaak betrokken omdat gemeentesecretaris Du Pui verzuimd had Van der Paauw te dechargeren voor zijn

financieel beheer. De raadscommissie doet onderzoek, maar Van der Paauw ontvangt in 1839 de volledige goedkeuring voor zijn financieel handelen. De zaak wekt een geweldige beroering in de stad en er verschijnen schotschriften en spotprenten.

Spotprent over de fraude met de tekst: "en hij komt niet weerom, nu kunnen wij wat verdienen" (L. Springer, 1839)

Spotprent met Backer als 'bakker, die zakken geld uit de over haalt', Van der Paauw als 'pauw met meetwerktuigen' en Seyn als 'man met hoge hoed, op sloffen en met boeken en schilderijen onder de arm'; bovenin een 'gerechtigheid omgeven door veel volk'

Nog altijd is er een ton tekort. In de besloten raadsvergadering van maart 1839 wordt medegedeeld dat een anonieme schenker honderd Russische aandelen, met elk een waarde van duizend gulden, had geschonken.

Er wordt druk gespeculeerd over de vraag wie de gulle gever is. Men fluistert zelfs de naam van Koning Willem I. Het blijkt echter de schatrijke Leidenaar Diederik van Leyden Gael te zijn, die de stad in deze moeilijke situatie te hulp komt.

De omvangrijke fraude van Du Pui was extra beschamend gezien de situatie waarin de stad verkeerde. In de loop van de 18de eeuw was de ooit zo bloeiende textielindustrie enorm achteruit gegaan. De fabrikanten speelden onvoldoende in op nieuwe ontwikkelingen. Duizenden arbeiders vertrokken uit Leiden. Toen in 1816 de Kamer van Koophandel en Fabrieken werd opgericht, telde Leiden een bevolking van 28.000 personen, waarvan er 15.000 armlastig waren.

Bronnen

Kallenberg, L.C.M.: *Leidse Glorie - Rondleiding over de historische begraafplaats Groenesteeg*, Leiden, 2013.

Moerman, I.W.L.: *Groenesteeg - Een historische begraafplaats in Leiden*, Stichting tot instandhouding begraafplaats Groenesteeg Leiden, 2000.

Moerman, I.W.L. en R.C.J. van Maanen (redacteurs): *Groenesteeg - Geschiedenis van een Leidse begraafplaats*, Matrijs, Leidse Historische Reeks 10, 1994.

Spruyt, R.: *Glippers en Ballen – Leidenaars van alle tijden*, Leiden, 2013.

Auteur

Lodewijk Kallenberg, maart 2017